

Gedeputeerde staten van Noord-Brabant
P.a. Team Omgevingsvisie
Postbus 90.151
5200 MC 's-Hertogenbosch

's-Hertogenbosch, 11 maart 2018

Datum : 20-2-2018
Ons Kenmerk : AFC 2018-036
Bijlage(n) :

Betreft : Voorontwerp Omgevingsvisie

Geacht College van Gedeputeerde Staten,

Met veel belangstelling en waardering heeft de regio Noordoost-Brabant kennis genomen van 'De kwaliteit van Brabant, Visie op de Brabantse leefomgeving (voorontwerp)'. In het proces dat we hierin samen voeren biedt u ruimte voor regionale reflectie en aanscherping. Daar maken wij graag gebruik van middels deze regionale reactie.

Na het bespreken van het voorontwerp in de regio is er grote waardering voor deze voorloper op het ontwerp van de omgevingsvisie. We herkennen en erkennen het droombeeld, de vernieuwingswens en de kernwaarden. De vlag van Brabant op pagina 9 geeft duidelijk weer waar we nu staan en dus ook waar de grootste inspanning moet zitten om zaken voor elkaar te krijgen.

Helder in de omgevingsvisie is de weergave van de kernopgaven. Dit zijn duidelijke opgaven die aansluiten bij de nationale opgaven, maar ook bij de opgaven die in onze omgevingskoers zijn benoemd. Het is enkel mogelijk om hier mee in te stemmen.

Vanuit regionaal perspectief zijn er nog wel enkele aandachtspunten waarover we graag verder in gesprek gaan bij de verdere uitwerking.

Deze betreffen het droombeeld en de weg daar naar toe, het profiel van de regio, de sturingsfilosofie, uitgangspunten vanuit de Omgevingswet, de sociale aspecten en het spanningsveld tussen visie en concrete opgaven voor de komende 10 jaar.

Daar gaan wij in deze regionale reactie verder op in.

Visie op 2050

Door vanuit de foto van nu naar het panorama van 2050 te gaan wordt duidelijk het resultaat uit de droomfase neergezet. In dit panorama wordt een beeld van een fijnmaziger landschap neergezet, waarin duurzaam en verantwoord de hoofdthema's zijn.

Door te werken met een visie op 2050 en een tussenstop te maken in 2030, kan de ambitie concreter gemaakt worden. Er wordt volgens ons aan voorbij gegaan dat tussenstappen nodig zijn om tot het doel van 2050 te komen. Het ontmantelen van windmolens waarover wordt gesproken is daar een goed voorbeeld van. Hoewel dit met de visie op andere hernieuwbare vormen van energie een logische stap is, kan het voor de komende tijd nog best nodig zijn om grote windmolens te plaatsen. Nu al spreken over ontmanteling kan tot grote verwarring leiden en tot wegvallen van draagvlak voor energieopgaven. Door zo ver vooruit te kijken, kan gedroomd worden over het gemeengoed worden van ontwikkelingen die nu

nog in de kinderschoenen staan. Het gevaar daarvan kan zijn dat een houding ontstaat van 'ik wacht nog wel even tot de nieuwe technieken zo ver zijn' en er geen stappen gezet meer worden.

Ook voor de transitie in mobiliteit zijn nog veel tussenstappen te zetten. De mobiliteitsparagraaf gaat vooral in op transitie. Afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in infrastructuur, modaliteiten en connectiviteit. Hoe gaan we om met de overgang van de huidige mobiliteit, bereikbaarheid en opgaven naar dat prachtige wensbeeld. Hoe houden we het daily urban systemnetwerk samenhangend en welke opgaven horen daar bij?

Positie van de regio

Het voorontwerp beschrijft Noordoost-Brabant als het achterland van de Brainport-regio; vooral aardig als uitloopgebied voor de Brainporters. De aanwezige agrifoodsector wordt in dit beeld neergezet als hinderlijk en daarvoor in de plaats wordt een nieuw beeld neergezet, dat bijdraagt aan het idyllische beeld van het Brabantse platteland. Daarbij wordt voorbijgegaan aan de economische en maatschappelijke impact van deze sector in de regio voor voedselproductie en voedselinnovatie. Noordoost-Brabant en de agrifoodketen mogen veel nadrukkelijker naar voren komen, zowel bij de foto van nu als het panorama op 2050.

Nederland is de tweede voedselexporteur ter wereld. De agrifoodsector levert daaraan een belangrijke bijdrage. Deze sector is in Noordoost-Brabant goed voor 52.000 banen en € 4,3 miljard exportwaarde en € 26,2 miljard bruto regionaal product. Noordoost-Brabant kent 7.000 bedrijven van grond tot mond en er zijn 1 op de 5 mensen werkzaam in de agrifood. De regio beschikt dus over een sterke economische dynamiek die belangrijk is voor veel uitdagingen op mondiaal niveau. We zijn ons als geen ander bewust van de grote uitdagingen in voedselzekerheid, de groei van de wereldbevolking en de carbon footprint van de sector.

Landbouw/water/voedsel zijn in het regeerakkoord aangemerkt als één van de drie focuspunten van het topsectorenbeleid. Hiermee is Noordoost-Brabant een belangrijke speler binnen deze nationale topsector. Natuurlijk is het hier goed wonen, recreëren, studeren en leven, maar de economische betekenis verdient zeker een plaats in de Brabantse omgevingsvisie. Als regio zijn we de makers van voedsel en voedselsystemen van gisteren, vandaag en morgen. AgriFood Capital wil een toonaangevende koploper zijn in de transitie naar duurzame eiwitproductie en het tegengaan van voedselverspilling. Regionale kernopgaven zijn de transitie landbouw, klimaat & energie en voeding & gezondheid. Daaraan werken we zij aan zij met bedrijven en kennisinstellingen in de keten en aanverwante sectoren.

Met het uitgangspunt lokaal wat lokaal kan en regionaal wat regionaal moet, willen we als samenwerkende gemeenten in AgriFood Capital een gezamenlijke bijdrage leveren aan de welvaart en het welzijn van hen die nu en in de toekomst in Noordoost-Brabant wonen en werken. Dat past uitstekend in de hoofdoggaven die in het voorontwerp staan genoemd:

- basis op orde;
- Brabantse energietransitie in stroomversnelling brengen;
- Brabant klimaatproof maken;
- werken aan de slimme netwerkstad;
- werken aan een concurrerende, duurzame economie.

Regionale omgevingskoers Noordoost-Brabant

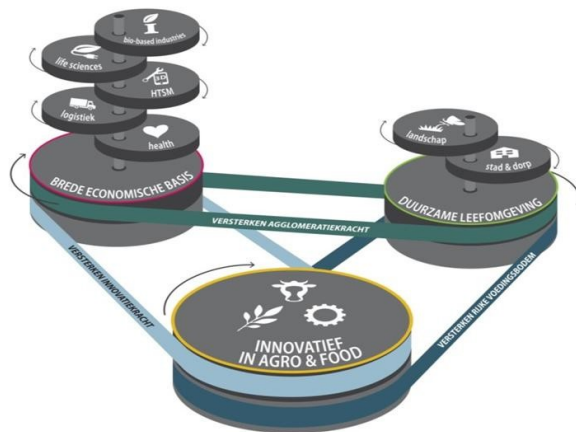
Niet voor niks is regionaal gewerkt aan de [regionale omgevingskoers Noordoost-Brabant](#). Het is fijn deze ook terug te vinden in het voorontwerp. De regionale koers omvat de belangrijkste opgaven, ambities en acties voor de fysieke leefomgeving die noodzakelijk zijn om Noordoost-Brabant verder te ontwikkelen als innovatieve topregio in agrifood: een regio van wereldformaat waarin de agrifoodsector met slimme

crossovers met andere sectoren in een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving groeit en bloeit. Dát is de ambitie van AgriFood Capital.

Een aantal vraagstukken op het gebied van de transitie landbouw, klimaat & energie en voeding & gezondheid vragen om een aanpak die past bij de schaal van onze regio. Wij beschouwen AgriFood Capital als een belangrijke voedingsbodem voor de Nederlandse economie en een voorbeeldregio in Europa. Dit doen we als samenwerkende regio uiteraard in goede verbinding met de provincie en het Rijk, en met andere regio's in Nederland en daarbuiten.

Leidende ambitie en regionale kernopgaven

De regio Noordoost-Brabant is in 2030 een innovatieve topregio in agrifood met slimme crossovers met andere sectoren in een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving.

Om de bestaande kwaliteiten te versterken én in te kunnen spelen op de nieuwe uitdagingen kiest de regio Noordoost-Brabant ervoor om samen sterker te maken wat al sterk is! Dit leidt tot drie regionale kernopgaven:

- versterking van de innovatiekracht van de topsectoren van de regio, waaronder agrifood, health, life sciences, bio-based industrie, high-tech systems and materials, en logistiek;
- versterking van de agglomeratiekracht om schaalvoordelen beter te kunnen benutten;
- versterking van de 'omgevingskracht' door verbetering van een duurzame leefomgeving.

De provincie is duidelijk op zoek naar een andere positie en nieuwe samenwerkingen. Daarbij stelt de provincie zich wat terughoudender op en geeft nadrukkelijk ook een rol voor initiatiefnemers, bedrijfsleven, gemeenten en waterschappen. Ze ziet de regio als een schakel tussen de provinciale taken en de gemeentelijke. Daar zegt ze in de omgevingsvisie het volgende over:

Hierbij constateren wij dat in de regionale samenwerking een belangrijke toegevoegde waarde ligt om de regio als koppelstuk te benutten tussen enerzijds de zelfbindende omgevingsvisies van provincies en gemeentelijke omgevingsvisies anderzijds.

Dit is een rol die ook past bij de regionale samenwerking die vanuit de regio is ingezet.

Transitie landbouw

De landbouw vervult als primaire sector een essentiële rol aan het begin van de agrifoodketen. In de laatste decennia heeft de sector zich voortdurend ontwikkeld. Dat heeft ook een keerzijde. Zo heeft de toenemende intensivering van de veehouderij tot een groeiende maatschappelijke weerstand geleid. Dit heeft vooral te maken met de gevolgen van de agrarische bedrijvigheid op mens, dier en omgeving zoals energieverbruik, emissies en verarming van het landschap. De weerstand houdt aan, ondanks stappen die al zijn gezet om de sector te verduurzamen.

Cruciaal voor de toekomst van de regio/ provincie is het behoud, versteviging en maatschappelijke acceptatie van de sector. Een stip op de horizon is een emissievrije veehouderij. Voor het bereiken van deze ambitie is het belangrijk dat overheden de regie nemen en verantwoordelijkheid nemen. Het uitgangspunt moet zijn een ecologisch, economisch en maatschappelijke volhoudbare primaire sector en daarmee voedselsysteem. Zonder nadelige gevolgen voor de omgeving met oog voor dierenwelzijn en een nieuw (economisch) perspectief, zowel voor de wereldmarktproductie als de ontwikkeling van niches. Om deze stap te komen is het belangrijk dat het accent ligt op het versterken van de samenwerking tussen overheden, ondernemers, maatschappelijke organisaties en burgers en het initiëren, aanjagen, versnellen van innovaties op diverse vlakken. De provincie mag nadrukkelijk een haar rol pakken bij het versterken van de samenwerking en het mogelijk maken van innovatie.

Mozaïek en ligging

De regio waardeert het mozaïek van Brabant en de kwaliteit die dit biedt. Het is onvoldoende duidelijk in het droombeeld of het mozaïek gekoesterd blijft. Daarnaast is de gunstige internationale ligging van Noordoost-Brabant onderbelicht: de centrale ligging tussen economische kerngebieden.

De verbinding en uitwisseling met strategische regio's buiten de regio is essentieel, ook voor deze omgevingsvisie. 's- Hertogenbosch vormt een verbindende schakel van de regio met de grote steden van Noord-Brabant (Breda, Tilburg en Eindhoven), Nijmegen-Arnhem en de Randstad. Noord-zuid gericht is de 'Kennisas A2' een dynamische corridor van betekenis (Amsterdam-Utrecht-Eindhoven- Maastricht). Hieruit ontspint zich met name de diensteneconomie. Het agrifood-complex lift mee op de poortfunctie die 's-Hertogenbosch daarin inneemt en kleurt tegelijk op zijn beurt de regionale kennisintensieve bedrijvigheid. Brainport is door inventieve technische innovaties een cruciaal complementair economisch brandpunt.

De uitwisseling met Wageningen/Food Valley is voor de regio uiterst relevant. Greenport Venlo in Noord-Limburg vormt nog een natuurlijke alliantie waar met name de plantaardige tak van de agrifoodsector sterk vorm krijgt. Daarbij heeft het Land van Cuijk een bijzondere functie als 'stepping stone', vanwege de fysieke nabijheid en verbinding met het Niederrhein- en Ruhrgebied.

Wat is het beeld over de energielandschappen en welke voorwaarden verbinden we daaraan? Dit punt heeft grote maatschappelijke impact en een groot effect op ruimtelijke kwaliteiten en effecten. Als regio en samenwerkende gemeenten kunnen we hierin een belangrijke rol spelen. Wederom een pleidooi om vooral samen op te trekken.

Sturingsfilosofie

We omarmen de ruimte die de provinciale omgevingsvisie geeft aan initiatiefnemers en andere overheden. De visie geeft richting, helpt met waarden en doelen, maar laat aan anderen hoe dit precies moet worden vormgegeven. Daarmee kan de provincie laten zien dat zij decentralisatie en subsidiariteit, die ook weer ten grondslag liggen aan de invoering van de Omgevingswet, ook zelf toepast.

Wellicht dat het uitgangspunt 'decentraal waar het kan' een plek kan krijgen binnen de uitgangspunten, want daarmee is het in lijn. Binnen de regio Noordoost-Brabant kan de uitvoering op de verschillende schaalniveaus worden opgepakt, waarmee de slagkracht van de aanwezige verbanden optimaal kan worden gebruikt.

In aansluiting op het voorgaande hopen we dat de visie ruimte blijft geven en langjarig als instrument wordt ingezet. En dat daarmee de mogelijkheid blijft bestaan om gezamenlijk op het niveau van de visie af te wegen en ontwikkelingen te bediscussiëren. We zouden het betreuren als richtinggevende hoofdkeuzes en -richtingen niet in de visie maar in de programma's een plek krijgen, buiten het afwegingskader.

Over de sturingsfilosofie en de instrumenten gaan we graag met u in gesprek en aan de uitwerking ervan leveren we graag onze bijdrage. Vragen die we daarbij hebben: hoe krijgen programma's en afwegingsmechanismes vorm? Hoe komen bepaalde programma's tot stand en hoe gaat de wisselwerking/samenwerking daarin met de regio en haar spelers? Hoe ziet de stap tussen visie en programma's eruit?

Welke rol pakt de provincie

Er zijn twee onderwerpen, waar de provincie een duidelijke rol mag pakken. De provincie moet duidelijk lijnen uitzetten voor het behouden van de sterke internationale positie van de regio. Mobiliteit (bereikbaarheid) maakt hier ook onderdeel van uit. Ook voor de transformatie van de agrarische sector mag de provincie een nadrukkelijker rol pakken. In de verschillende opgaven naar verduurzaming en klimaatadaptatie, blijkt dat dit ook grote consequenties heeft voor de agrarische sector. De provincie kan een rol pakken in het begeleiden van deze sector naar een duurzamere sector.

De provincie geeft wel aan welke rollen ze voor zichzelf ziet, maar benoemt deze nog niet concreet per thema of opgave. De provincie moet nog programma's en een omgevingsverordening opstellen. In de programma's en de omgevingsverordening moet duidelijk worden, welke rol de provincie op welk onderdeel gaat vervullen. Dat maakt het lastig nu goed op de omgevingsvisie te kunnen reageren, omdat de provincie nog niet duidelijk kleur bekent.

Diep, rond en breed kijken

De sociale vraagstukken als eenzaamheid en achterstand zijn nauwelijks zichtbaar in de lagenbenadering. De regio vindt dit belangrijke thema te mager ingestoken, met het risico dat het hiermee onvoldoende in toekomstige programma's kan landen.

Tot slot

Bij het uitwerken van het voorontwerp, vooral als het gaat om de regionale aandachtspunten en om de keuze welke juridische normering wenselijk is, blijft u ons aan uw zijde vinden. Voor de regio is Linda Jsseldijk hierbij het eerste ambtelijke aanspreekpunt. U kunt erop rekenen dat wij u zullen blijven inspireren in het traject om te komen tot de omgevingsvisie. We vertrouwen erop dat de regionale reactie voldoende basis is voor de volgende fase van uitwerking.

Met regionale groet,

Wie tekent regionale reactie op Omgevingsvisie?

René Peerenboom